

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Наталия Иванова Витанова, член на научното жури от ШУ „Епископ Константин Преславски”, на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика), разработен от ДИАНА МИНКОВА ДИМИТРОВА на тема: „ИНТИРАКТИВНИ МЕТОДИ ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК В НАЧАЛНИЯ ЕТАП НА ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ”, с научен ръководител проф. д-р Галин Цоков

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИЯТА.

Дисертационният труд е представен от общо 256 страници текст, от които основен текст – 244 страници. В структурно отношение той се състои от увод, три глави, заключение, литература и 43 приложения.

В увода се представят убедително авторските основания за избор на дисертационната тема и нейната актуалност. Той включва в компресиран вид основните идеи свързани с интерактивните методи, като важен елемент на съвременния процес на обучение. Органична част от увода е и основната хипотеза, изследователската методология и очакваните резултати. В него логично са представени обекта, предмета на изследването и основните задачи. Като цяло, уводът въвежда в това, което предстои в дисертационното изследване.

Първа глава е богата на информация и широкоаспектна, въпреки това не губи предназначението и фокуса си. В нея са представени реформаторските и съвременните концепции свързани с интерактивните методи и тяхното приложение. Определени са същността и особеностите на тези методи. Представена е спецификата на интерактивното обучение в условията на чуждоезикова среда, както и особеностите на овладяване на чуждия език в начална училищна степен на основата на дидактични технологии. В края на глава е представен алгоритъм за обучение по английски език основаващ се на приложението на интерактивните методи.

Втора глава описва теоретико-експерименталните параметри на изследването. В нея са представени методологията на изследването, системата за измерване постиженията на учениците, както и диагностичните задачи за проверка и оценка на знанията на учениците чрез приложение на интерактивни методи. Представени са изследователският инструментариум, критериите, показателите и скалата за оценка. В тази глава е презентирани и теоретико-приложен модел за обучение по английски език на ученици от втори клас на началното училище чрез използването на интерактивни методи.

Трета глава е посветена на анализа на резултатите от емпиричното изследване. Представени са резултатите от проучване мнението на учителите, както и резултатите на контролната и експерименталната група, в контекста на педагогическия експеримент. Очаквано се потвърждава, от една страна, все още не толкова позитивната нагласа на учителската колегия към прилагането и ефективността на интерактивните методи, а от друга, по-високите постижения на учениците при работа в интерактивна среда.

Втора и трета глава са онези части от дисертационния труд, в които могат да се открият множество приноси моменти, тъй като те отразяват авторските виждания и концепция.

АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА ПРОБЛЕМАТИКАТА.

Проблемът за интерактивните методи в образованието е едновременно стар и нов. През последните години много интензивно се пише и говори за тях. В същото време те са известни отдавна в образованието. Днес те се интерпретират многодименсиално в контекста на новите образователни парадигми и се „рекламират“ като съвременен модел за изграждане на образователния диалог. Защо темата е актуална или защо интерактивността е толкова важна? Защото в условията на интерактивно обучение ученикът е активен участник в процеса на обучение. Ефективното учене до голяма степен се детерминира от споделения опит на учениците. Обучението е успешно, когато учителят е в ролята на фасилитатор и се осъществява обратна връзка от фасилитатора и другите участници. Максимални резултати се постигат, когато всеки ученик е способен да отразява образователната действителност, да прави заключения, да прилага знанията си на практика, успешно да трансферира познанията си и в други сфери (учене чрез опит). Използват се всички налични знания и умения на учениците и се поощрява склонността към рисковото поведение. Тези аспекти в много голяма степен отговарят и удовлетворяват потребностите на новата генерация свързани с процеса на обучение. Темата на дисертационния труд е актуална и значима, тъй като е свързана с важни за педагогическата теория и практика проблем, а именно този за интерактивното обучение в училищното образование.

НАУЧНА ОСВЕДОМЕНОСТ НА ДОКТОРАНТА.

Авторът познава добре литературата по темата. Теоретичните разсъждения на Диана Димитрова са следствие от проучване на 159 източника, от които 105 са на кирилица, а 47 на латиница. Част от използваните литературни източници са уеб базирани.

КОНЦЕПТУАЛНОСТ, ДОКАЗАТЕЛСТВЕНОСТ И ПРАКТИЧЕСКА ЗНАЧИМОСТ НА РАЗРАБОТКАТА.

Представеният дисертационен труд е завършена авторска концепция, в която са потърсени и представени нови възможности свързани с разглежданата проблематиката. При наличието на голямо разнообразие от концепции и дефиниции по темата авторът е направил успешен опит да изрази и аргументира своята позиция. Стилът и езикът са научно издържани.

Практическата значимост на разработката е голяма. Разработеният практико-приложен модел е примерна дидктическа технология за приложение на интерактивните методи в началния етап на основното образование. Тя би могла успешно да се използва и при изучаването на други чужди езици. След адаптация, съобразно целите на обучението, може успешно да се прилага и в по-горните степени на училищното образование.

ОБЕКТ, ПРЕДМЕТ, ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, МЕТОДИ И ХИПОТЕЗИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО.

- В увода точно са формулирани обектът, предметът, целта и задачите на дисертационния труд, но не са формулирани методите на цялостното изследване.
- Хипотезата е правилно формулирана, тя е реалистична и може да бъде проверена с помощта на инструментариума предложен в дисертацията.
- Използвани са много разнообразни и адекватни методи на изследване.

ДИЗАЙН НА ИЗСЛЕДВАНЕТО.

Проведено е експериментално изследване през периода юни 2013 – ноември 2015 година. В него участват 152 лица, от които 80 ученици и 72 учители. Изследваните ученици са разпределени в един контролен и два експериментални класа, както следва – 25 ученици в контролната група, 27 ученици в едната експериментална група и 28 в другата. Те са диференцирани и по полов признак. Изследваните групи са с близки параметри и характеристики.

С цел получаване на актуална информация за атитюдите на учителската колегия по отношение на приложението на интерактивните методи в училищното образование е проведено анкетно проучване, в което са включени 72 учители от 8 пловдивски училища, 3 училища от Хасково, 1 училище от град Асеновград и две училища от малки населени места (с. Скуtare, с. Рогош). Изследваните учители са разпределени по полов и възрастов признак. В

количествено отношение извадката отговаря на изискванията за представителност.

За провеждане на емпиричното изследване са използвани адекватни и много разнообразни методи – основен метод - педагогически експеримент, допълнителни методи - анкетен метод, педагогическо наблюдение, тестване, беседа, както и разнообразни статистически методи - t-тест, метод на Шапиро-Уилк, метод K-means cluster.

Данните от емпиричното изследване са представени коректно. Те са визуализирани таблично и чрез диаграми. По отношение на изводите – съдържателно са верни и произтичат от резултатите на изследването. Предложен е нов теоретико-практически модел за оптимизиране на обучението по английски език в началното училище чрез прилагането на интерактивни методи.

ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

В теоретичен план е направено задълбочено проучване на концепциите свързани с използването на интерактивните методи в училищното образование и е описана спецификата на приложение на интерактивните методи при изучаването на чужд език от учениците в началния курс на обучение. Като приноси моменти в дисертационния труд на Диана Димитрова могат да се приемат и разработените от нея теоретико-приложен модел за обучение по английски език (в начална училищна степен) чрез интерактивни методи, който практически представлява една матрица, която успешно може да се използва в процеса на обучение и по други учебни предмети, както и системата за измерване постиженията на учениците, основаваща се на целесъобразни и прецизно подбрани критерии и показатели. Те имат предимно практико-приложен характер и са ценни за училищната (и университетската) теория и практика.

ПРЕЦЕНКА ЗА НАУЧНИТЕ ПРИНОСИ.

Научната самооценка за приносите отразява адекватно постиженията.

ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД И АВТОРЕФЕРАТ.

Публикациите на докторанта отговарят на изискванията за брой и представителност. Списъкът включва 5 публикации, всички самостоятелни. Една от публикациите е под печат. Публикувани са 3 доклада в научни сборници и 1 в научно списание за докторанти на ПУ „П. Хилендарски”.

Авторефератът съответства на представения дисертационен текст и презентира изчерпателно, достатъчно пълно, по коректен и обобщен начин труда на докторанта.

БЕЛЕЖКИ И ВЪПРОСИ ПО ДИСЕРТАЦИЯТА.

- Съществува много добър баланс между теоретичната и емпиричната част на изследването (рядко срещано).
- В първа глава се срещат терминологични неточности – на с.8 като методи са посочени „достъпно въведение, предпоставки за създаване на ярки асоциации, предпоставки за създаване на емоции ...”, не е ясно методи или предпоставки са; на с. 8 упражнението е определено като средство, а то е метод; на с.47 пише: „методът на обучение е образователен процес” – това е некоректна дефиниция.
- Направен е впечатляващ експеримент. В световен план през последните 5 години почти не се правят класически педагогически експерименти, а предимно констативни експерименти с малки извадки. Много прецизно е подбран инструментариумът, критериите и показателите са конкретни и са ориентирани към целта. В експерименталното изследване е направена и сериозна статистическа обработка на резултатите.
- От емпиричното изследване са получени много данни, които могат да се интерпретират и в други дименсии – напр. откриват ли се джандър различия, както и възрастови различия свързани с отношението на гилдията към интерактивното обучение; наблюдават ли се различия по отношение на нагласите на учителите детерминирани от населеното място и др. Тъй като дисертацията и без това е доста голяма по обем, тези данни могат да се използват за бъдещи публикации на докторанта.
- Въпроси: 1) Как се осигурява „всестранно развитие на ученика” (с.6) чрез интерактивните методи? 2) На какво според докторанта се дължи резервираното отношение на учителите към интерактивното обучение?

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ.

Във връзка с популяризирането и разпространение на резултатите е препоръчително те да бъдат публикувани под формата на самостоятелна монография.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ.

Всички достойнства на труда, научните приноси, законността на процедурата, дори бележките и поставените въпроси, доказват потенциала и перспективата на изследователя като автор. Въз основа на проявените качества и умения за самостоятелно научно изследване, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на уважаемото научно жури да присъди

образователната и научна степен „доктор” на Диана Минкова Димитрова в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика).

31.05.2016 г.
Шумен

подпис:
/проф. д-р Н.Витанова/